■ ایران امروز با موقعیت ژئوپلیتیکی که دارد، در کنار قدرت بازدارندگی مناسب و یک نیروی ثبات‌ساز در منطقه- برخلاف آمریکا و متحدانش- گزینه‌های متنوعی برای همکاری دارد. استقبال و دعوت قدرت‌های جهانی و همسایگان از ایران برای عضویت در پیمان‌های مهمی نظیر شانگهای فرصت‌های اقتصادی فراوانی را در اختیار دولت سیزدهم قرار می‌دهد

دیدار و گفت‌وگوی رئیس‌جمهور با سران و مقامات خارجی شرکت‌کننده در مراسم تحلیف

صف دیپلماتیک در پاستور

گروه سیاسی: آخر هفته گذشته در حاشیه حضور میهمانان خارجی حاضر در جلسه تحلیف، دفتر رئیس‌جمهور نیز شاهد ترافیک مقامات خارجی و دیدار و گفت‌وگوهای حجت‌الاسلام سیدابراهیم رئیسی بود.

رئیسی در دیدار «رخلیو مایتا» وزیر خارجه بولیوی با اشاره به اهمیت توسعه و تحکیم مناسبات و همکاری‌های ایران و بولیوی خاطرنشان کرد: ۲ کشور از زمینه‌های فراوانی برای توسعه سطح روابط برخوردار هستند که باید شناسایی و در جهت بهبود مناسبات و منافع ۲ ملت استفاده شود.

رئیس‌جمهور با اشاره به ناخرسندی آمریکا از روند توسعه روابط ایران با بولیوی و سایر کشورهای آمریکای لاتین تصریح کرد: مصمم هستیم خارج از اراده مستکبران، روابط خود را در راستای منافع ۲ ملت، هر چه بیشتر افزایش دهیم.

رئیسی در دیدار «ریکاردو منندز پیریتو» معاون رئیس‌جمهور ونزوئلا نیز با اشاره به ضرورت تقویت و تحکیم روزافزون روابط ایران و کشورهای حوزه آمریکای لاتین، گفت: بدون تردید کشورهای مستقل و آزادی‌خواه جهان می‌توانند با توسعه سطح روابط و همکاری‌های خود بر تحریم و فشارهای ظالمانه آمریکا غلبه کنند. وی با اشاره به وجود اراده قوی برای تقویت روابط دوجانبه برای حرکت پرشتاب در مسیر توسعه همه‌جانبه، تصریح کرد: مصمم هستیم با برقرای روابط همه‌جانبه با کشورهای دوست و برادر مشکلات را از پیش پای مردم خود برداریم.

رئیسی در دیدار «نیکول پاشینیان» نخست‌وزیر ارمنستان هم با اشاره به اهمیت توسعه روابط ۲ کشور، گفت: با همکاری و همراهی یکدیگر می‌توانیم گام‌های بلندی در جهت منافع ۲ کشور و ۲ ملت برداریم. رئیس‌جمهور در ادامه ظرفیت‌های ایران و ارمنستان را در زمینه‌های مختلف اقتصادی، تجاری، علم و فناوری مورد اشاره قرار داد و گفت: مصمم هستیم طرح‌ها و پروژه‌های مشترک را هر چه سریع‌تر تکمیل و در خدمت رفاه و آسایش ۲ ملت قرار دهیم. وی خاطرنشان کرد: اراده ۲ دولت بر مبنای توسعه روزافزون مناسبات و همکاری‌های دوجانبه و منطقه‌ای است و با همدلی و همراهی در این مسیر حرکت خواهیم کرد. رئیسی با تاکید بر تلاش همه‌جانبه برای صلح و امنیت پایدار در منطقه اظهار داشت: درگیری و تنش را به نفع هیچ‌کس نمی‌دانیم و برای تعمیق صلح و ثبات بین کشورهای منطقه از هیچ کمکی دریغ نخواهیم کرد.

رئیس‌جمهور در دیدار «برهم صالح» رئیس‌جمهور عراق با تاکید بر اینکه بنای ما بر این است که در دوره پیش رو سطح روابط ۲ کشور روزبه‌روز ارتقا یابد، گفت: جمهوری اسلامی ایران به تعبیر مقام معظم رهبری خواهان عراقی قوی و مقتدر است. امیدواریم انتخابات پیش رو نیز بستری برای تحقق خواسته مردم در راستای کرامت و اقتدار بیش از پیش ملت عزیز عراق باشد. رئیسی در ادامه هر گامی در راستای اقتدار عراق و کوتاه شدن دست بیگانگان از این کشور را مایه پیشرفت عراق دانست و افزود: ایران در راستای حفظ تمامیت ارضی و امنیت و ثبات عراق از اهدای خون عزیزترین فرزندان خود همچون شهید قاسم سلیمانی نیز دریغ نداشته است.

رئیسی همچنین در دیدار «اشرف غنی» رئیس‌جمهور افغانستان با تاکید بر اینکه امنیت منطقه باید توسط کشورهای منطقه تامین شود، اظهار داشت: جمهوری اسلامی ایران آمادگی دارد ظرفیت‌های خود را در مسیر ایجاد صلح پایدار و جلوگیری از خونریزی در افغانستان به کار گیرد. رئیس‌جمهور با بیان اینکه مردم ایران و افغانستان دارای روابط ریشه‌ای، اعتقادی و تمدنی هستند، گفت: ایران خواهان امنیت، رفاه و عزت مردم افغانستان است و از هیچ کمکی برای تحقق این هدف کوتاهی نکرده و نخواهد کرد. رئیسی ریشه اصلی ناامنی و تنش در افغانستان را توطئه‌های بیگانگان دانست و تصریح کرد: بی‌تردید با کاهش حضور نیروهای آمریکایی در افغانستان هم، تحریکات و فتنه‌افکنی‌های آنان به روش‌های مختلف ادامه خواهد یافت، زیرا منافع و حیات آنان در وجود ناامنی است.

«مصطفی شنتوپ» رئیس مجلس ملی ترکیه دیگر میهمان حجت‌الاسلام سیدابراهیم رئیسی بود. رئیس‌جمهور با اشاره به اینکه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در دوره پیش رو گسترش حداکثری روابط در عرصه‌های مختلف با کشور دوست و برادر ترکیه است، افزود: تهران و آنکارا توان و ظرفیت‌های بسیار مناسبی برای گسترش همه‌جانبه روابط دارند و ارتقای سطح تعاملات آنها می‌تواند همکاری‌های ۲ کشور در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی را نیز به طور موثرتری به پیش ببرد. رئیس‌جمهور با اشاره به اولویت سیاست همسایگی در سیاست خارجی دولت جدید، گفت: موفقیت سیاست همسایگی مستلزم توسعه و تعمیق پیوندهای چندجانبه میان ایران و ترکیه است. مصطفی شنتوپ، رئیس مجلس ملی ترکیه نیز در این دیدار با ابلاغ تبریک و آرزوی موفقیت خودش و رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه به مناسبت آغاز فعالیت حجت‌الاسلام رئیسی به عنوان رئیس‌جمهور کشورمان، تصریح کرد: مناسبات ایران و ترکیه فراتر از روابط حسنه ۲ همسایه بوده و در عرصه بین‌المللی نیز برای تحقق صلح و آرامش از اهمیت زیادی برخوردار است. رئیس مجلس ترکیه ابراز امیدواری کرد با برگزاری نشست آتی شورای عالی همکاری ایران و ترکیه، گام بلندی در مسیر ارتقای همکاری‌های ۲ کشور برداشته شود.

رئیس‌جمهور همچنین در دیدار «ویاچسلاو ولودین» رئیس دومای دولتی روسیه، حجم تعاملات ایران و روسیه را خوب اما ناکافی توصیف کرد و گفت: مناسبات تهران- مسکو باید وارد یک دوره جدید شده و برای توسعه همه‌جانبه آن گام‌های اساسی برداشته شود. وی با بیان اینکه همکاری ایران و روسیه می‌تواند عاملی موثر و بازدارنده در برابر یکجانبه‌گرایی باشد، ابراز امیدواری کرد سند جامع همکاری میان ۲ کشور برای گسترش حداکثری همکاری‌ها نهایی شود. رئیسی با اشاره به اینکه مانعی برای گسترش همه‌جانبه روابط ۲ کشور وجود ندارد، اظهار داشت: از پیشرفت و رشد اقتصادی روسیه در راستای خوداتکایی خرسند بوده و مصمم هستیم سیاست‌های اقتصاد مقاومتی را با هدف ارتقای تاب‌آوری در برابر تکانه‌های اقتصادی بویژه تحریم‌های ظالمانه آمریکا و اروپا به نحو احسن اجرا کنیم. ویاچسلاو ولودین، رئیس دومای دولتی روسیه نیز در این دیدار با ابلاغ تبریک و آرزوی موفقیت خود و ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور کشورش برای دولت سیزدهم و رئیس‌جمهور کشورمان و با تاکید بر لزوم ارتقای سطح همکاری‌های ۲ کشور در همه زمینه‌ها و آمادگی پارلمان روسیه برای نقش‌آفرینی در این راستا، تصریح کرد: پیشنهاد شما برای نهایی کردن سند همکاری‌های جامع ایران و روسیه را به آقای پوتین منتقل خواهم کرد.

رئیسی در نهایت در دیدار «سوبرامانیام جایشانکار» وزیر خارجه هند، با بیان اینکه دولت ایران سیاست توسعه روابط با کشورهای همسایه و منطقه بویژه هند را با قوت پیگیری خواهد کرد، گفت: ظرفیت‌های بزرگی در ۲ کشور در بخش‌های مختلف بویژه حوزه اقتصادی، تجاری و فناوری‌های نو وجود دارد که باید در تحکیم سطح مناسبات خود مورد استفاده قرار دهیم. وی با تاکید بر لزوم داشتن برنامه مشترک در مسیر افزایش سطح روابط تهران- دهلی‌نو، اظهار داشت: با حرکت در مسیر برنامه مشترک همکاری می‌توانیم شرایط متفاوتی در سطح روابط ۲ کشور در راستای منافع ۲ ملت داشته باشیم. رئیس‌جمهور همچنین اهمیت همکاری و هماهنگی نزدیک ۲ کشور در صلح و ثبات در منطقه را مورد تاکید قرار داد و گفت: ایران و هند در راستای تامین امنیت منطقه بویژه افغانستان می‌توانند نقش سازنده و مفیدی ایفا کنند و تهران از نقش‌آفرینی دهلی‌نو در ایجاد امنیت در افغانستان استقبال می‌کند. رئیسی خاطرنشان کرد: سرنوشت افغانستان باید توسط خود افغانی‌ها رقم بخورد و باور داریم اگر آمریکایی‌ها در این زمینه فتنه‌گری نکنند این مساله به سرعت حل‌وفصل خواهد شد.

وزیر خارجه نیجریه، رئیس مجلس صربستان، رئیس پارلمان ملی آفریقای جنوبی، رئیس مجلس بلاروس، رئیس شورای عالی قضایی عراق، رئیس مجلس نیجر، وزیر گردشگری غنا، نخست‌وزیر الجزایر، رئیس اقلیم کردستان عراق، رئیس مجلس ملی قرقیزستان، وزیر خارجه بنگلادش، وزیر خارجه کویت، فرستاده ویژه امارات عربی متحده، رئیس مجلس ملی جمهوری آذربایجان و رئیس مجلس سنای پاکستان از دیگر مقاماتی بودند که روزهای پنجشنبه و جمعه با رئیس‌جمهور کشورمان دیدار و گفت‌وگو کردند.

فرصت‌های سیاست خارجی دولت سیزدهم

گروه سیاسی: سیدابراهیم رئیسی در مراسم تحلیف ریاست‌جمهوری به خطوط اصلی سیاست خارجی دولت خود اشاره کرد. تقویت مؤلفه‌های قدرت ملی، تعامل هوشمند با جهان، رفع تحریم‌ها، ارتقای روابط با همسایگان و یک سیاست خارجی متوازن، مهم‌ترین محورهای بیان‌شده از سوی رئیس‌جمهور در این زمینه بود. دولت سیزدهم در حالی کار خود را در پاستور آغاز می‌کند که وارث سیاست خارجی شکست‌خورده تیم روحانی- ظریف در تمام ابعاد است. مسیر طی شده در سیاست خارجی در ۸ سال گذشته البته پیام‌ها و درس‌های مهمی در متن خود دارد که باید به دقت مورد توجه و ملاک عمل دستگاه سیاست خارجی دولت رئیسی قرار گیرد. دولت‌های یازدهم و دوازدهم هم در نگاه مبنایی و هم در رویکرد اجرایی دچار خطاهای فاحشی بودند که خروجی آن موجب بروز یک نارسایی ساختاری در دیپلماسی کشور در حوزه‌های مهم و تاثیرگذاری نظیر توافق هسته‌ای موسوم به برجام شد. دولت روحانی از همان ابتدا در تبدیل کردن سیاست خارجی به امری رقابتی در داخل اهتمام جدی به خرج داد. خطای راهبردی از همان جا آغاز شد که دولت روحانی سیاست خارجی را تبدیل به ابزاری برای کسب امتیاز در رقابت‌های سیاسی، خلق دوقطبی‌های اجتماعی و انتخاباتی و بستری برای تقابل با دیگر نهادها کرد. دود این اتفاق هم در نهایت به چشم خود دولت رفت و ظریف و تیم ایرانی را در میز مذاکرات خلع سلاح کرد. اشتباه حیاتی دیگر تیم روحانی- ظریف این بود که دستگاه سیاست خارجی را به نهادی خدماتی تبدیل کرد که باید بار سیاست داخلی و اقتصاد را به دوش می‌کشید. دولت سیزدهم احتمالا بخوبی دریافته باشد که نباید سیاست خارجی را خرج مسائل داخلی کرد.

■ بده بستان یا کسب منافع حداکثری؟

روحانی و ظریف بارها به اشتباه مانیفست سیاست خارجی را بده بستان و معامله‌گری خواندند اما سیاست خارجی و دیپلماسی ذاتا ابزاری است برای کسب منافع کلان ملی در بیرون از مرزهای کشور و اگر هم قرار است دادوستدی انجام شود باید به عنوان اتخاذ یک تاکتیک با آن برخورد کرد نه یک رفتار همیشگی. نتیجه بده بستان دولت روحانی البته برجام ضعیف با یک متن پراشتباه حقوقی بی‌سابقه است. تعدیل و اصلاح این دیدگاه به سیاست خارجی دولت سیزدهم کمک شایانی خواهد کرد.

■ واقع‌گرایی یا آرمان‌گرایی؟

دولت روحانی بویژه محمدجواد ظریف تلاش کرد با نگاه آرمان‌گرایانه در روابط بین‌الملل، سیاست خارجی را به پیش ببرد، از همین رو بود که رئیس دستگاه سیاست خارجی دولت قبل با صراحت از مخالفتش با رویکرد رئالیسم و واقع‌گرایی گفت. نتیجه نگاه لیبرال ظریف در تمام سطوح به روشنی در مقابل چشم کارشناسان و حتی حامیانش قرار دارد. ظریف می‌تواند به عنوان شخص حقیقی مخالف یا موافق هر دیدگاهی باشد اما به عنوان وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی نمی‌تواند به عنوان کسی که در جغرافیای آشوب‌زده غرب آسیا زندگی می‌کند با یک نظریه مسلط روابط بین‌الملل از بعد جنگ دوم جهانی تا الان مخالفت کند. وزارت امور خارجه دولت حجت‌الاسلام رئیسی بخوبی آگاه است در فضای آنارشیک جهان و خاورمیانه می‌توان با نگاه واقع‌گرایی که نگاهش به کسب تولید قدرت توسط واحدهای ملی است -که رئیس‌جمهور هم پنجشنبه بدرستی به تقویت مؤلفه‌های قدرت ملی در سیاست خارجی اشاره کرد- نتایج بهتر و پایدارتری کسب کند.

■ فرصت‌های دولت رئیسی

حجت‌الاسلام رئیسی در مراسم تحلیف ریاست‌جمهوری یکی از راهبردهای سیاست خارجی دولت خود را اتخاذ سیاست خارجی متوازن بیان کرد؛ معنای این حرف آن است که یک سیاست خارجی موفق و اصولی باید سبد دیپلماسی خود را گسترده کند تا هنگامی که وارد یک چالش و منازعه بین‌المللی به عنوان یک امر اجتناب‌ناپذیر می‌شود، بتواند گزینه‌های متنوعی در اختیار داشته باشد. این مساله حلقه مفقوده در دولت قبل بود تا جایی که دولت روحانی توسعه روابط با شرق و همسایگان منطقه‌ای و متحدان فرامنطقه‌ای را قربانی همکاری احتمالی با غرب کرد. دولت سیزدهم اگر چه وارث شکست‌های قبلی است اما فرصت‌هایی هم در اختیار دارد. در منطقه غرب آسیا، کاهش حضور نیروهای آمریکایی در منطقه و پیروزی‌های راهبردی متحدان ایران، علاوه بر اینکه کشورمان را در موقعیت برتر قرار داده است، موجب گردش برخی قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای نظیر هندوستان به سمت همکاری با ایران می‌شود و عربستان سعودی هم با درک خلأ آمریکا در منطقه به سمت مصالحه با تهران گام برمی‌دارد. در موضوع هسته‌ای هم امروز با اهرم‌سازی‌هایی که در برابر اهرم تحریمی آمریکا انجام شده، ابتکار عمل در اختیار ایران است. ایران در حالی که مشغول غنی‌سازی ۶۰ درصدی است و برنامه هسته‌ای خود را تثبیت کرده، به یک نقطه آسایش در پشت سر گذاشتن فشار حداکثری آمریکا رسیده و در حال تدارک بستر خنثی‌سازی تحریم‌هاست. امروز این طرف مقابل است که در موقعیت اضطرار قرار دارد و از همین روست که مقامات آمریکایی به‌رغم خطوط‌نشان کشیدن‌های هفته‌های قبل و وقفه در مذاکرات وین، بعد از مراسم تحلیف ریاست‌جمهوری برای آغاز دور هفتم مذاکرات و بازگشت به پای میز مذاکره در گراند هتل اعلام آمادگی کردند. ایران امروز با موقعیت ژئوپلیتیکی که دارد، در کنار قدرت بازدارندگی مناسب و یک نیروی ثبات‌ساز در منطقه- برخلاف آمریکا و متحدانش- گزینه‌های متنوعی برای همکاری دارد. استقبال و دعوت قدرت‌های جهانی و همسایگان از ایران برای عضویت در پیمان‌های مهمی نظیر شانگهای، فرصت‌های اقتصادی فراوانی را در اختیار دولت سیزدهم قرار می‌دهد.

سایه‌روشن‌های تعامل دولت جدید با همسایگان

رضا صدرالحسینی
کارشناس مسائل خاورمیانه

در حوزه سیاست خارجی، جناب آقای رئیسی پیش از برگزیده شدن به ریاست‌جمهوری و در زمان تبلیغات انتخاباتی، بر چند اصل تاکید و بر آنها پافشاری کردند. یکی از آن اصول، تحکیم روابط با کشورهای همسایه، دوست و مسلمان بود. با توجه به اینکه در سال‌های اخیر اولویت سیاست خارجه ایران از جانب دولت‌های یازدهم و دوازدهم، بیشتر به حوزه کشورهای غربی بویژه کشورهای اروپای غربی و آمریکا معطوف بود، یک تغافلی نسبت به کشورهای پانزده‌گانه پیرامونی خودمان پیش آمد. به همین دلیل به موازات عدم موفقیت تلاش‌ها برای گسترش روابط با کشورهای مورد نظر غربی، رابطه ما با کشورهای همسایه و مسلمان نیز در حال کمرنگ‌تر شدن بود. در برخی موارد، پاره‌ای از اختلافات و دشمنی‌هایی که از خارج از منطقه علیه گسترش و تعمیق روابط بین کشورهای منطقه تحمیل می‌شد، این دوری را افزایش می‌داد. در نتیجه، تصویری که از سیاست خارجه جمهوری اسلامی به کشورهای منطقه منتقل می‌شد، این بود که ایران تنها با تعداد محدودی از کشورهای غربی مایل به ارتباط است. دولت آقای رئیسی در رابطه با این مساله کار دشواری دارد و آن حل برخی اختلافاتی است که تعدادی از آنها واقعی و تعداد کثیری از آن غیرواقعی است. به طور مثال یکی از اختلافات غیرواقعی، موضوع ایران‌هراسی است که کشورهای فرامنطقه‌ای برای برخی کشورهای منطقه‌ای ایجاد کرده‌اند. این نوع از اختلافات را می‌توان با گفت‌وگو میان مقامات سیاسی و مردم ۲ کشور، حل‌وفصل کرد. بعضی از مشکلات هم مشکلات واقعی است مثل حل مشکل مردم مظلوم یمن که باید با گفت‌وگو بین کشورهای منطقه و به رسمیت شناختن استقلال مردم یمن از آسیب دیدن بیش از پیش مردم جلوگیری کرد. عدم دخالت کشورها در استقلال‌خواهی مردم یمن یکی از مسائلی است که می‌تواند باعث نزدیکی کشورهای منطقه شود. باید برای کشورهای منطقه این ذهنیت به وجود آید که جمهوری اسلامی ایران علاقه‌مند به ارتباط گسترده با کشورهای پیرامونی خود است و اختلافات کوچک نمی‌تواند باعث قهر و جدایی بین ایران و کشورهای مذکور شود. موضوع اقتصاد می‌تواند به عنوان کلیدواژه و نقطه وصل بین ایران و کشورهای منطقه‌ای مطرح شود. با عنایت به اینکه کشورهای همسایه ما بیش از ۱۰۰۰ میلیارد دلار واردات از نقاط مختلف دنیا دارند، ایران می‌تواند با افزایش میزان و کیفیت تولید محصولاتش، در حوزه‌های معدنی، کشاورزی، صنعتی و خدماتی، بخش قابل توجهی از واردات کشورهای اطرافش را تامین کرده و علاوه بر ارزآوری برای کشور، بدین وسیله با این کشورها روابطش را بیش از گذشته تحکیم کند. به‌هر حال ۱۱۵ نفر از مقامات ۷۳ کشور جهان، در مراسم تحلیف حضور داشتند و اکثر کشورهای منطقه‌ای در سطح بالا حاضر شدند؛ بدین صورت که یا پیام خود را به وسیله نمایندگان ویژه برای جمهوری اسلامی ایران فرستادند یا مسؤولان ارشد خود را به این مراسم اعزام کردند، در جمع‌بندی با در نظر گرفتن موانعی همچون همه‌گیری بیماری کرونا در جهان و برخی سنگ‌اندازی‌های غربی‌ها، کشورهای منطقه‌ای در مراسم تحلیف ریاست‌جمهوری به میزان قبل توجهی شرکت کردند. حضور گسترده کشورهای منطقه‌ای و همسایه در این مراسم نشان‌دهنده علاقه‌مندی آنها به تعمیق روابط با دولت جدید ایران است. این موضوع می‌تواند چشم‌انداز مناسبی را برای روابط آینده ایران با کشورهای اطرافش به ما بدهد.

لزوم احیای حکمرانی مردمی

احمد نادری
نماینده مجلس

وضعیت فعلی که حجت‌الاسلام والمسلمین رئیسی قوه مجریه را به دست گرفته، می‌توان با وضعیت بعد از جنگ تحمیلی مقایسه کرد. به این معنا که دولتی که بعد از جنگ روی کار آمد، میراث‌دار خرابی‌های گسترده‌ای بود که از سمت یک رژیم خارجی بر ایران تحمیل شده بود و باید آن دولت دست به سازندگی می‌زد، البته بماند که دولت بعد از جنگ مبدع انحرافی در دولت‌داری شد. این دولت رویکرد و سیره‌ای را پیش برد که یک رویکرد نئولیبرال بود و بسیاری از فجایع بعدی را به همراه خودش خلق کرد اما از نظر آنکه میراث‌دار یک جنگ بود، با دولت آقای رئیسی مشابهت دارد.

دولت آقای رئیسی میراث‌دار یک جنگ است. این جنگی که من از آن نام می‌برم دارای ۲ بعد است: یک بعد داخلی و یک بعد خارجی. بعد خارجی شامل تحریم‌های سال‌های اخیر است که در ادامه تحریم‌های ایالات متحده آمریکا وضع و بر مردم ما تحمیل شده است. این تحریم‌ها همگی نمایانگر یک جنگ تمام‌عیار اقتصادی است.

در کنار جنگ خارجی، ملت ما درگیر یک جنگ داخلی نیز بود که در رویکرد نئولیبرال دولتمردان متبلور بود؛ نئولیبرال‌هایی که در داخل با شعار مدیریت علمی بر سر کار آمدند اما مشاهده کردیم این شعار صرفا در ظاهر بود و در باطن بسیار تهی و پوچ بود. در شعار تمام هدف‌شان اتصال به جامعه جهانی بود اما نه‌تنها کشور را به جامعه جهانی وصل نکردند، بلکه فجایعی بی‌مانند را در داخل آفریدند که بنده آن را «نئولیبرالیسم ایرانی» می‌نامم.

نولیبرالیسم ایرانی فاجعه‌ای در درون ایران آفرید که کمتر از فجایای یک جنگ نیست. این جنگی که من دارم از آن صحبت می‌کنم و دولت حجت‌الاسلام رئیسی میراث‌دارش است، دارای این ۲ بعد داخلی و خارجی است. بر همین اساس دولت سیزدهم به ریاست آقای رئیسی کار بسیار سختی را در پیش خواهد داشت. دولت باید به سمتی برود که از میان انبوه مسائل بتواند مسائل اصلی را احصا کند و پس از این کار، به صورت کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت برای مسائل مذکور برنامه‌ریزی کند و آن را جلو ببرد. از این منظر کار دولت جدید کاری طاقت‌فرسا و سخت است که می‌طلبد دقت کامل در انتخاب دولتمردان انجام شود تا تیم مدیریتی دولت بتواند کشور را از بحران‌هایی که دولت نئولیبرال آقای روحانی به وجود آورده، خارج کند.

برخلاف صحبت آقای رئیسی در مراسم تنفیذ که گفتند «سفره مردم را به اراده بیگانگان گره نخواهم زد»، به تعبیر بنده اساسا دولت‌های یازدهم و دوازدهم معیشت مردم را با شعار مذاکرات با غرب به گروگان گرفتند و در نتیجه این رویکرد، نه تنها از مردم فاصله گرفتند، بلکه ضد مردم هم بودند. رویکردی که آقای رئیسی اعلام کرد و تاکیدی که مقام معظم رهبری روی مردمی شدن دولت داشتند، این است که باید با تکیه بر ظرفیت‌ها بومی و مردمی و دخالت دادن واقعی مردم در حل مسائل، به سمتی برویم که مشکلات کشور را حل کنیم؛ یعنی برخلاف رویکرد دولت قبل که عملا نقش مردم را از معادلات خود حذف کرده بود.

یادداشت

از حسن یزدانی تا سیدابراهیم رئیسی

مردم چگونه اعتماد می‌کنند

یونس مولایی: مراسم تحلیف ریاست‌جمهوری سیدابراهیم رئیسی بعدازظهر پنجشنبه گذشته برگزار شد تا دولت سیزدهم به طور رسمی فعالیت ۴ ساله خود را آغاز کند. البته برنامه تحلیف متقارن بود با حادثه‌ای شاید بی‌ارتباط؛ مسابقه کشتی‌گیر ایرانی در فینال المپیک و توجه عمومی به این بازی تا جایی بود که می‌توان گفت حداقل نیمی از مردم ایران پای گیرنده‌های تلویزیون خود آه کشیدند و افسوس خوردند. افسوسی که البته صحنه کم‌نظیری را در همراهی و تشویق دسته‌جمعی ایرانیان در برابر قهرمانی خلق کرد که به توفیق نهایی یعنی کسب مدال طلای المپیک نرسیده بود.

با این حال شاید تقارن شکست حسن یزدانی در آخرین بازی المپیک با تحلیف رئیس‌جمهور جدید چندان واجد نسبت و شباهتی نباشد اما اجازه دهید برخلاف آنچه به نظر می‌آید، میان این دو حادثه نسبتی حیاتی برقرار کنیم.

آنچه در واکنش عمومی به این شکست بیش از همیشه به چشم آمد، واکنش تحسین‌آمیز ایرانیان خطاب به ورزشکاری بود که از رسیدن به انتظار مردم یعنی مدال طلا بازمانده بود. تقدیر عمومی از ورزشکاری در این موقعیت نشان از درکی والاتر در قیاس با عرف مسابقات ورزشی داشت.

ورزشکاری که اخلاق، تعهد و کوشش خود را برای مردم یک کشور اثبات کرده بود، در زمان شکست به جای آنچه انتظار می‌رفت با بیشترین بازخورد مثبت از سوی مردم مواجه شد. چه‌بسا که اگر نتیجه بازی در ثانیه‌های پایانی تغییر نمی‌کرد و حسن یزدانی مدال طلا را دریافت می‌کرد به اندازه شکستش با تمجید هموطنان روبه‌رو نمی‌شد.

علت چه بود؟ احتمالا مهم‌ترین علت آن بود که کشتی‌گیر ایرانی پیش از نتیجه نهایی، خود را برای مردم کشورش اثبات کرده بود و در لحظه‌ای که آن نتیجه حاصل نشد، تمام مردم همچون یک قهرمان از او تقدیر کردند. حالا ارتباط این ماجرا با آغاز به کار دولت سیزدهم چیست؟

اجازه بدهید این را کمی تفصیلی‌تر توضیح دهم. شرایط ایران ۱۴۰۰ نیاز به توضیح چندانی ندارد؛ کشوری قربانی ناکارآمدی و شرایطی که در سال‌های اخیر روزبه‌روز سخت و دشوارتر شده و جامعه ایرانی را در موقعیت خاصی قرار داده است؛ مردمی که در مدتی اندک شاهد آب رفتن سفره‌های‌شان بوده‌اند، سایه بی‌دولتی را در لحظه لحظه زندگی روزمره‌شان مشاهده کرده‌اند و از وعده‌های مسؤولانی که روزی از «آنچنان رونق اقتصادی» ایجاد کردن سخن می‌گفتند و در نهایت بابت عدم وقوع قحطی به خود لوح تقدیر دادند، خسته شده‌اند. در چنین فضایی وظیفه خطیر دولت سیزدهم و شخص رئیس‌جمهور در عبور دادن کشور از وضعیت نامطلوب موجود همانند وظیفه یک کشتی‌گیر در بالاترین سطح رقابت‌های ورزشی سخت و دشوار به چشم می‌آید. در این مسیر یقینا هیچ چیز به اندازه همراه داشتن ملت نمی‌تواند به کمک دولت تازه نفس بیاید.

پس بدیهی است رئیسی باید بخشی از اهتمام خود را بر همراه کردن توده مردم بویژه سرخوردگانی که امیدشان را در سال‌های اخیر از دست داده‌اند بگذارد و بیش از هر چیز به این اصل نگاه کند که در روزهای سخت پیش رو هیچ چیز همانند مردمی که قهرمان شکست‌خورده خود را اینچنین در دریای محبت خویش غرق می‌کنند، به کمک دولت نمی‌آید.

تلاش برای کوتاه کردن فاصله دولت- ملت پس از تجربه حسن روحانی کاری بس دشوار است اما اثبات انگیزه خدمت و تلاش شبانه‌روزی می‌تواند رئیس‌جمهور را در موقعیتی که به شرح آن پرداختیم قرار دهد؛ چه از آن رو که فشار خارجی به کشورمان مستقیما با میزان همراهی مردم با دولت ارتباط دارد و چه از این جهت که اساسا هیچ‌گونه تحولی جز از مسیر همراه‌سازی مردم، امری دشوار و نامحتمل به نظر می‌آید.

لزوم تقویت اعتبار دولت در دل جامعه البته مساله‌ای بود که پیش از این سال ۹۷ هم از سوی رهبر حکیم انقلاب به دولت سابق یادآور شده بود و ایشان در جلسه با هیات دولت با یادآوری واکنش مردم به شکست تیم ملی فوتبال در مسابقات جام‌جهانی گفته بودند: «بایستی تصویر دولت در چشم مردم تصویر یک گروه توانا و کارآمدی باشد که دارند تلاش می‌کنند. حالا البته انسان تلاش که می‌کند همیشه موفق نمی‌شود، نفس اینکه دارند تلاش می‌کنند و کار می‌کنند برای مردم جذاب است. شما ملاحظه کردید ما در بازی فوتبال امسال در مقابل اسپانیا گل خوردیم اما همه، تیم ما را تأیید کردند... گفتم: «کارتان عالی بود». مردم هم آمدند در خیابان‌ها در حالی که گل خورده بودیم. چرا؟ چون خوب بازی کردند، چون همه دیدند که اینها در میدان تلاش کردند، عرق ریختند، ابتکار به خرج دادند، شجاعت به خرج دادند. دروازه‌بان با هوشمندی و فداکاری و سرعت عمل یک کاری کرد که کارستان بود. مردم وقتی این را از شما ببینند برای‌تان شعار می‌دهند، به نفع‌تان شعار می‌دهند، این باید احساس بشود. آدم ممکن است مشکل را هم یک جایی نتواند حل کند. همین قدر که بدانند وارد میدان هستید و دارید تلاش می‌کنید، روز و شب نمی‌شناسید، به مردم پیام اقتدار را می‌دهد. باید احساس بکنند دارد کار می‌شود».

حالا و پس از پایان تجربه ۸ ساله روحانی و در موقعیتی که بیش از هر زمان دیگری می‌توان به تماشای شکاف میان دولت و ملت نشست، تقارن زمانی تحلیف رئیس دولت سیزدهم با مسابقه فینال کشتی می‌تواند درسی برای همه دولتمردان تازه‌نفسی باشد که فعالیت‌شان را آغاز خواهند کرد.